

Uit de vereniging:

Blz. 2	Tentoonstelling: 75 jaar herdenking bevrijding
Blz. 3	Rectificatie
Blz. 3	Schenkeningen
Blz. 4	De Soepsteen
Blz. 4	Rabobank ClubSupport
Blz. 4	Jaarprogramma Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal – MHVS

Overige artikelen:

Blz. 5	Wij verlieten ons vaderland
Blz. 6	Kadastrale informatie in Aezel.eu
Blz. 7	Interview met Thibaud de Guerre en Anastasia de Marchant et d'Ansembourg
Blz. 12	De Swalmbode, weekblad voor Swalmen, Boukoul en Asselt
Blz. 13	Onze jongens in Indië
Blz. 15	Uit de oude doos
Blz. 16	Flora en fauna (28) - Een groene Kerst
Blz. 18	Gerichtsprotocollen Beesel-Belfeld (4)
Blz. 19	Kroniek van Swalmen, juli, augustus en september
Blz. 20	Coen Schoeren
Blz. 21	Aaj nuujaarsversjes van de bewaarsjool
Blz. 22	Burgemeester Harbers
Blz. 23	Zo was het
Blz. 24	Van waem?
Blz. 24	Leechske

Foto's aangeleverd door:

Fons Nijssen	blz. 3
Riky Simons-Julicher	blz. 7, 12
Thibaud de Guerre	blz. 7, 8
Hans Simons	blz. 9-11, 16, 17, 19
Mediabank HVMS	blz. 12, 15
Archief MHVS	blz. 13, 23
Fam. Hawinkels	blz. 19
Archief Ton van Lier	blz. 22
Marjan Blom	blz. 23
Annelies Hermans	blz. 24

Uit de verenigingen:

Tentoonstelling: 75 jaar herdenking bevrijding

Herm Geraedts

(Open Monumentendag: thema: Leermonument)



Dit jaar, 2020, is het 75 jaar geleden dat de oorlog voorbij is en er vrede in onze omgeving heerst. Zoals bekend, wordt in Nederland de bevrijding op 5 mei gevierd, maar Limburg werd al vóór mei 1945 bevrijd. De westzijde van de Maas werd al in het najaar van 1944 bevrijd, evenals het zuiden van Limburg.

Midden-Limburg was pas in maart 1945 aan de beurt door het heftige verzet van de Duitse troepen. In de strenge winter van 1944-1945 werd er in onze regio flink gevochten. Eind januari besloot de Duitse bezetter dat het oorlogsgebied aan de oostzijde van de Maas ontruimd moest worden en werd de bevolking van Midden-Limburg gedwongen om te evacueren. Over deze evacuatie is al veel geschreven o.a. in de boeken 'Swalmen '40-'45', 'Dagboek van een evacuée' (beiden uitgaven van de MHVS) en in het boek '30.000 evacués, Limburg en Friesland verbonden door de oorlog' van Eddy van der Noord.

In Swalmen werd de bevrijding pas eind augustus en begin september gevierd, omdat eerder het merendeel van de inwoners van Swalmen (ruim 4.000 van de ongeveer 4.500 inwoners!) nog in het noorden van Nederland vertoefde bij hun gastgezinnen, na een vreselijke evacuatiereis.

Aan een bevrijdingsfeest valt in mei 1945 voor Swalmen dan ook nog niet te denken.

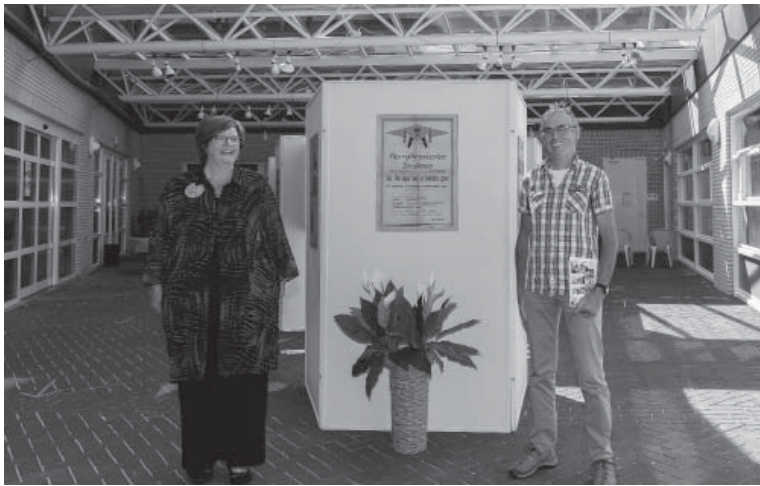
Maar rond de verjaardag van koningin Wilhelmina, op 31 augustus 1945, wordt ook in Swalmen de bevrijding gevierd met feesten en optochten op 31 augustus, 1, 2 en 3 september. Waarschijnlijk het grootste feest dat Swalmen ooit gekend heeft.

Het Oranje Comité, Dorpsraad Swalmen en Milieu- en Heemkunde Vereniging Swalmen hadden het plan om deze bevrijding met diverse activiteiten te herdenken, maar door de Corona-maatregelen was dit slechts beperkt mogelijk.

In het Atrium van het voormalige gemeentehuis aan de Markt werd een fototentoonstelling gehouden met een twintigtal grote panelen met foto's uit de tijd van de evacuatie, de terugkeer in Swalmen en de bevrijdingsfeesten. Deze tentoonstelling werd in goede samenwerking georganiseerd door het Oranje Comité Swalmen, Dorpsraad Swalmen en de MHVS. In drie weekenden in september hebben ruim 400 mensen een bezoek aan deze tentoonstelling gebracht. Ook twee groepen van de lagere scholen uit Swalmen bezochten de tentoonstelling en kregen antwoord op al hun vragen.

Op 12 september werd de tentoonstelling geopend door de burgemeester van Roermond, mevrouw Donders. Het bijzondere verhaal over het Lazaret en het graf van Piet Kerkhofs was in de Limburger van 14 september j.l. te lezen (in dit graf waren de kerk-schatten van de Lambertus-parochie begraven).

Uiteraard moesten bij de tentoonstelling de geldende Coronaregels in acht worden genomen, hetgeen op sommige momenten zelfs tot een wachtrij



leidde. Hierdoor zijn helaas ook mensen naar huis gegaan. Voor deze mensen en voor allen die de tentoonstelling gemist hebben is er nog de mogelijkheid geweest om de panelen van de tentoonstelling te bekijken in de etalages van de voormalige supermarkt aan het Crasbornplein.

Er waren veel positieve reacties op deze tentoonstelling en dit heeft de Milieu- en Heemkunde Vereniging Swalmen doen besluiten om hiervan een boekwerk te maken, zodat alles nog eens rustig kan worden bekeken en nagelezen. Ook men-

sen die de oorlog niet hebben meegemaakt kunnen nu een beeld krijgen van de ellende die de oorlog ook voor Swalmen betekende en hoe Swalmen er in die dagen uitzag.

Vanaf begin december is dit boek te koop bij de MHVS, in ons verenigingslokaal Stationsstraat 15, geopend iedere dinsdagmiddag van 14.00–16.00 uur, en bij van Heijster Boekado, Hoogstraat 11 te Swalmen.

Hopelijk heeft de mensheid, zeker in onze streken, er iets van geleerd en daarom is de titel van de tentoonstelling én van het boekwerk: "NOOIT MEER OORLOG".



Rectificatie

Een oplettende lezer attendeerde de redactie op een fout in het artikel over de foto van de St. Lambertuskerk uit 1943 in Biejeingezeumerd 2020-3. Daarin wordt vermeld dat het beeld op de rechterzuil St. Christoffel zou zijn. Dat moet uiteraard St. Jozef zijn.

Waar het beeld gebleven is, is helaas niet bekend. Wellicht is het verloren gegaan bij het opblazen van de toren door de Duitsers op 7 februari 1944.

Schenken aan de MHVS

- Collectie oude boeken, jubileumboekjes, affiches, oude krantenartikelen en Limburgensia afkomstig uit de nalatenschap van dhr. J. Pijpers.
- Een devotielampje, een herdenkingsbord en ± 500 bidprentjes van mevr. N. Aelmans uit Roermond.
- Archief gemeenteraad Swalmen en Provinciale Staten van Limburg uit de jaren '80 tot en met '95 van de vorige eeuw, geschonken door Frans van Dael.
- Drie kokers met topografische kaarten en satellietopnames van Limburg en een keramische vaas (DES-tournoi) van 7 mei 1944, gekregen van Thijs en Wilma op den Camp.
- Een verzameling Limburgs Schutterstijdschriften van december 1988 t/m september 1991 en een map met diploma's van 1988 t/m 1993 van Schutterij Oranje Boukoul, ontvangen van Louis Lichtendahl.

De Soepsteen

De uitgave van het boek 'De Soepsteen en andere 'waargebeurde' verhalen uit het Jagershuis' laat nog enige tijd op zich wachten. De schrijver heeft meer tijd nodig om de verhalen in het Zjwaams en in het Nederlands de gewenste kwaliteit te geven.

We hopen dat in de eerste helft van het volgend jaar het boek daadwerkelijk gereed is en geleverd kan worden aan de mensen die een bestelling hebben geplaatst.

De betaling via de eenmalige machtiging zal pas gebeuren wanneer het boek werkelijk aan u geleverd gaat worden.

Wij hopen dat u er begrip voor heeft dat het schrijven en het uitgeven van een boek veel tijd in beslag neemt en blijven u informeren over de voortgang.

Het bestuur van de MHVS

Rabobank ClubSupport

De MHVS wil de Rabobank-leden van harte bedanken, die in het kader van de Rabobank ClubSupport actie op onze vereniging gestemd hebben en ons een warm hart toedragen. Hierdoor kan de vereniging het bedrag weer aanwenden voor publicaties, natuuractiviteiten en andere zaken in het belang van de Swalmer gemeenschap.

Jaarprogramma Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal en Milieu- en Heemkunde Vereniging Swalmen 2020-2021

december	Lezing door Barbara Beckers 'Toen ging het op mars' (Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal)
maart 2021	Jaarvergadering MHVS
mei	Hemelvaartsdagfietstocht (gezamenlijke activiteit)
juni	Open Tuinen kasteel Hillenraad (gezamenlijke activiteit)
oktober	40-jarig bestaan MHVS
oktober	Nacht-van-de-Nachtwandeling (gezamenlijke activiteit)
december	Kerstwandeling (gezamenlijke activiteit)

En verder... het programma kan nog worden aangepast, afhankelijk van de huidige en later geldende richtlijnen van de overheid inzake Corona (COVID-19). Er staan (onder voorbehoud) enkele kleine excursies op het programma. Nadere publicaties op <http://www.facebook.com/mhvs.swalmen> en [Puiklokaal.nl](http://www.puiklokaal.nl).

Wandelingen Swalmdalgidsen en kanotochten. Deze activiteiten worden georganiseerd door Staatsbosbeheer en zijn niet gratis. Zie ook www.natuurlijkasselt.nl en voor de wandelingen met de Dorpsgidsen in Beesel, zie www.rondleidinginbeesel.nl.

Het jaarprogramma van IVN De Steilrand is te vinden op <http://ivn.nl/afdeling/de-steilrand>.

Voor actuele meldingen over deze activiteiten volg onze agenda. Berichtgeving over aanstaande activiteiten worden ook bekend gemaakt via de digitale nieuwsbrief 'De Kleine Zeumer'. Aanmelding daarvoor kan door een mail te sturen aan twanernst@ziggo.nl.

Wij verlieten ons vaderland

Lei Litjens

Zoals onze Reuverse en ook vele Beeselse lezers bekend zal zijn, emigreerde onze dorpsgenoot de heer Lei Litjens met vrouw en kinderen naar Australië. Lei heeft zich bereid verklaard ons in enkele brieven hierover een en ander te vertellen, hetgeen zeker voor aspirant-emigranten zeer interessant zal zijn. Wij danken Lei hartelijk voor deze bereidwilligheid en wensen hem in zijn nieuwe vaderland een gelukkige toekomst.

Hier volgt de laatste aflevering van Lei Litjens's verhaal: 'Wij verlieten ons vaderland', uit 'Ons weekblad, 17e jaargang, april 1954'.

Deniliquin, 11 april 1954

Door drukke bezigheden heb ik mijn 14-daagse reportage 'n tijdje stop moeten zetten. Ik heb in die tussentijd een stuk grond gekocht en ben inmiddels begonnen met het bouwen van een kleine werkplaats, met over enige maanden een stuk of vier machines erin. Ik ga dan voor mijn eigen beginnen.

Ook ben ik in die tussentijd per vliegtuig naar Hamilton geweest, maar daar vertel ik U in volgende brieven meer over.

We nemen ons verhaal weer op, waar ik beloofde het avontuur van mijn vrouw te vertellen over haar ontmoeting met een slang. Even er tussen door vermelden dat het hier nog steeds prachtig warm weer is, dat nu al duurt vanaf november. Twee keer heeft het eventjes geregend. We kunnen nog steeds zwemmen, zo warm is het.

Het was een hete zomermorgen toen mijn vrouw met onze Robby naar de stad ging om de wekelijkse inkopen te doen. Robby reed op zijn nieuwe fiets -hij was jarig geweest-naast haar. Om in de stad te komen moesten ze over een bruggetje, waar onder een soort vijver. Aan weerszijden stond hoog gras op de oever. Toen mijn vrouw deze brug gaderd was en juist op de eerste plank stapte, naderde van de andere zijde een vrachtauto. Midden op de brug stopte de chauffeur plotseling, sprong uit de wagen en riep tegen

mijn vrouw: 'Stop, a big snake!' Blijf staan, een grote slang!

Als aan de grond genageld bleef mijn vrouw waar ze was en durfde geen voet te verzetten. Zelfs onze Robby begreep het gevaar en bleef dicht aan de zijde van moeder. De man die de waarschuwing gegeven had vroeg om een geweer en hield intussen de slang in de gaten. Iemand bracht een jachtgeweer. De slang was intussen in het gras verdwenen en voetje voor voetje, heel voorzichtig ging de man met het geweer haar achterna.

Opeens bleef hij staan, mikte en schoot. Even een heftige beweging in het gras en het giftige dier was dood. Hij bukte zich en liet zijn buit aan mijn vrouw zien. Het was een tijgerslang. Een van de



gevaarlijkste soort! Een beet van dit dier heeft binnen drie uur de dood tot gevolg. Het gebeurt niet vaak dat een slang van deze soort tot in de druk bewoonde wereld doordringt. In bepaalde streken van Australië heeft men slangen als huisdieren. Ze vangen ratten en muizen enz.. Deze zijn absoluut ongevaarlijk al zijn ze vier tot zes meter lang!

Een voorbeeld van de giftigheid van een tijgerslang geeft u onderstaand verhaal.

Twee houthakkers waren samen in het bos aan het werk. Toen een van hen een paar struiken wilde verwijderen, werd hij door een slang in de duim gebeten. Zonder aarzelen hakte deze zijn duim af en verleende zichzelf eerste hulp. Zijn metgezel voelde zich na een half uur niet goed. Hij was na twee uur dood. Wat was het geval? Hij had de afgehakte duim opgeraapt met het doel deze te begraven. Het ongeluk wilde nu dat hij een wondje aan zijn vingers had, zodat het gif dat zich in de duim bevond,

met zijn bloed vermengd werd, hetgeen zijn dood ten gevolge had!

Van de honderd slangen zijn er tachtig giftig. Toch vallen ze niet gauw aan en men moet er heel dicht bij zijn of erop trappen, vóórdat ze bijten. Enfin, we hopen dat het nooit zover komt.

Een volgende keer over mijn bezoek aan Hamilton per vliegtuig. We wensen u allen een Zalig Paasfeest toe en hopen dat u na de zo koude winter een heerlijk warme zomer krijgt. De kranten hier schreven er zelfs over, dat het in West-Europa zo

koud was en dat, terwijl wij hier zaten te gapen van de hitte!

Tot de volgende keer.

Lei

Hier stopt het verhaal dat nog lang niet af is. Meer reportages heeft de redactie van Biejeingezeumerd niet in haar bezit. Wellicht iemand van onze lezers wel? Dan zien wij deze kopij gaarne tegemoet. De mailadressen en telefoonnr's. vindt u op de binnenkant van de omslag.

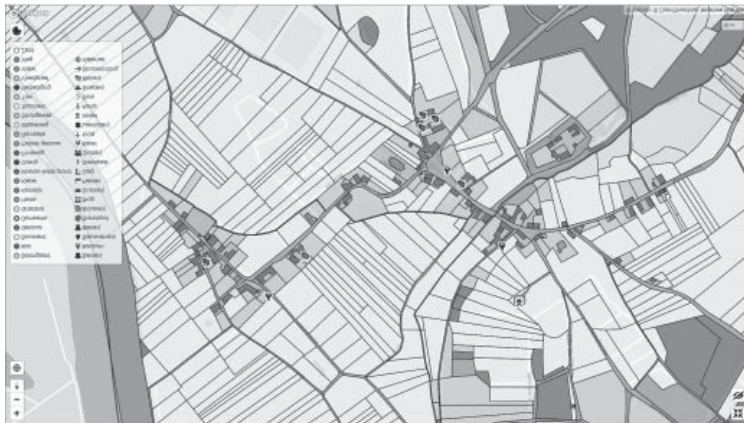
Kadastrale informatie in Aezel.eu

Twan Ernst

In de vorige Biejeingezeumerd werden we door Arno Wilmsen bijgepraat over de stand van zaken van het Aezelproject. In deze coronatijd zijn nieuwe digitale bronnen meer dan welkom om het gebrek aan mogelijkheden tot fysiek historisch onderzoek, bijvoorbeeld in een archief, te compenseren. En het moet gezegd worden: deze website is een fantastische informatiebron!

Een toch tamelijk lastig te ontleden bron - zoals het historische kadaster - laat zich op de website <https://aezel.eu/ontdekken/geografie/minuutplans> redelijk eenvoudig

zijn het vooral de gemeenten op de oostelijke Maasoever die al op deze manier ontsloten zijn. In een gesprek met Arno wordt duidelijk waaraan dit te danken is. Door hem en andere vrijwilligers zijn duizenden uren gestoken in onder andere het overtrekken van de kadastrale minuutkaarten op de huidige topografie en zijn tienduizenden inschrijvingen in de leggers in een database ingevoerd. Zo is Arno afgelopen jaren gemiddeld genomen 15 uur per week met dit project in de weer geweest. Ondanks dat wordt de huidige opzet slechts als een beginfase gezien. De kadastrale gegevens van omstreeks 1840 (het startpunt van de huidige kadastrale administratie) mogen dan voor ons werkgebied compleet zijn, inmiddels wordt gewerkt aan het invoeren van de hulpkaarten en veldtekeningen. Dit zijn kaartjes waarin de veranderingen van percelen en gebouwen vanaf 1840 zijn vastgelegd. Daardoor kan de historische ontwikkeling van iedere woning of het betreffende perceel worden gereconstrueerd. Hoewel Arno inmiddels op dit gebied met een proefproject in Swalmen is gestart, valt er nog een lange weg te gaan.



raadplegen. Bijzonder prettig is het dat, hoewel de website nog in opbouw is, de informatie uit de leggers (de administratie van percelen en gebouwen) en minuutkaarten van ons werkgebied al beschikbaar zijn. Behalve Maastricht, Sittard en omstreken en Weert

De scans van de minuutkaarten en kadastrale leggers waren al langer beschikbaar, onder andere in de beeldbank van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Het grote voordeel van de presentatie op Aezel.eu is dat het oude kaartmateriaal gekoppeld is aan de huidige topografie. Door het kleurgebruik is bovendien het historische landge-

bruik op perceelniveau in één oogopslag duidelijk te lezen. Door te spelen met de transparantie van de verschillende lagen is zo bijvoorbeeld ook landschapsonderzoek een stuk eenvoudiger. Sterk punt is tevens de mogelijkheid om de eigendomssituatie van iemands voorouders in kaart te brengen. Invoer van gemeente of woonplaats in combinatie met een naam levert in de kaart meteen een reeks gemarkeerde percelen op. Door daar weer op

te klikken worden de ingevoerde gegevens en de gebruikte scan (bladzijde uit de legger) getoond. Het lijkt wel kinderspel, maar aangezien de ingevoerde namen één op één uit de originele bronnen zijn overgenomen, blijft enig inzicht en creativiteit noodzakelijk. Met de komende wintermaanden voor de deur hoeft niemand zich te vervelen. En zoals in de vorige bijdrage over dit project al is aangegeven: hulp door vrijwilligers blijft altijd welkom!

Interview met Thibaud de Guerre en Anastasia de Marchant et d'Ansembourg

Riky Simons-Julicher en Gerry Nijssen-Severens



en zijn als zodanig beschreven door de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed. Mijn grootvader heeft sinds hij hier kwam wonen in 1910 de nodige aanpassingen/restauraties gedaan. Wij mogen nu alleen nog onderhoud plegen en door de RCE goedgekeurde restauraties doorvoeren.

We hebben de loden leidingen vervangen, de helft van het leidendak geres-taureerd, de elektrische installatie vernieuwd, verwarming gemoderniseerd, wanden geschilderd, enkele meubelstukken vervangen. Ook is de goudle-ren muurbekleding in de eetkamer fraai gerestaureerd. De lambriseringen in het kasteel moeten blijven zoals ze zijn.

Meneer en mevrouw de Guerre, U woont sinds het overlijden van moeder in 2016 in het meest bijzondere huis van Swalmen, tevens een rijksmonument. Sinds 2009 bent u reeds eigenaar ervan.

Het is een huis met historie sinds de 14e eeuw, waarvan de Ouborch de basis is geweest. Een uitgebreide geschiedkundige beschrijving van het kasteel en zijn vroegere bewoners is te lezen op <https://www.loegiesen.nl/toponimen/KasteelHillenraad.htm>

Heeft u de laatste jaren iets veranderd aan het exterieur of het interieur?

Dat mogen we niet! Het exterieur is evenals het interieur beschermd als Rijksmonument

Zijn er nog toekomstplannen voor het gebouw en de aangrenzende percelen?

Er mag dus niets wezenlijks veranderen; het is cultureel erfgoed, dan mag je alleen verbeteren, onderhouden en in stand houden, we zijn het zelfs verplicht. Iedere 6 jaar kunnen we subsidie aanvra-



gen voor onderhoudsplannen voor kasteel én tuin. Een deel van het bedrag krijgen we dan direct. Je moet het landgoed minimaal 25 jaar in je bezit houden en onderhouden, anders ben je verplicht de genoten vrijstelling van belastingen terug te betalen.

Alleen Swalmer bedrijven verrichten het onderhoud; zij kennen het kasteel, weten bijvoorbeeld waar de leidingen lopen. We hebben erg veel vertrouwen in hun vakmanschap en hechten aan een goede relatie met de plaatselijke ondernemers.



Is het kasteel comfortabel om in te wonen? En zijn daar duurzame oplossingen voor bedacht?

Als je niet gewend bent aan grote ruimtes, met hoge plafonds, dan vind je het al snel oncomfortabel. Soms is het koud, soms warm. Alleen de helft van het kasteel wordt bewoond en deels verwarmd. De keuken is gerestaureerd en er is een warmtepomp met warmtewisselaar in de gracht aangebracht. Het dak wordt in fases vernieuwd. 90% is al klaar. Maar er komen geen zonnepanelen op. Dat ziet niet uit en is voor ons niet rendabel te maken.

We kunnen ons voorstellen dat het beheer van een dergelijk groot pand niet eenvoudig en goedkoop is. Kunt u voor hulp en advies een beroep doen op bepaalde stichtingen?

Ja, op Monumentenwacht; zij gaan over Rijksmonumenten. En de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed heeft ook specialisten ter beschikking. De Rijksdienst is een onderdeel van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Ze ontwikkelen praktisch toepasbare kennis en geven advies over rijksmonumenten, landschap & leefomgeving, ar-

cheologie en roerend erfgoed. Ook Stichting Restauratie Atelier Limburg (SRAL) heeft veel kennis in huis wat betreft Rijksmonumenten.

Is er ook een overlegorgaan voor kasteel-eigenaren?

Ik ben gedelegeerd bestuurslid van V.P.H.B, dat is de Vereniging Particuliere Historische Buitenplaatsen met ong. 250 leden. Deze vereniging bundelt de krachten en kennis van eigenaren, Ze geeft algemene adviezen, signaleert belangrijke ontwikkelingen op het gebied van wet- en regelgeving, deelt en verspreidt kennis en stimuleert onderlinge contacten, belangrijk voor het duurzame onderhoud van buitenplaatsen.

Is het beheer te combineren met uw eigen dagelijks werk?

Tot voor kort was ik zelfstandig ondernemer (Ontwikkeling van zonneparken op grote schaal) samen met enkele compagnons. Van een landgoed kun je niet leven, het bestaat uit bossen, huizen, landerijen en die hebben allemaal onderhoud nodig. Daar besteed ik de helft van mijn tijd aan. Ik vind het leuk om veel dingen zelf te doen zoals het ontwikkelen van restauratieplannen, mogelijkheden tot subsidiëring vinden en begeleiden van bouwprojecten.

Zijn er personeelsleden werkzaam op het kasteel of in de bijbehorende panden/percelen. Wij weten dat er voorheen sprake was van een rentmeester, tuinman, jachtopziener. Bestaan die functies nog?

Ja hoor. We hebben een tuinman in dienst, André Ter Sluizen. Hij woont in het huis tegenover de oprijlaan van het kasteel. En Jos van de Winkel is nog altijd in dienst als opzichter/jachtopziener. Hij woont in het grote bijgebouw op de binnenplaats. In de zomermaanden komt er een hulp voor de tuinman en af en toe een hulp in het huishouden. Verder huren we een rentmeester van een rentmeesterskantoor bij Nijmegen voor de zakelijke en juridische aspecten.

We lezen dat u sinds 2009 heeft gezocht naar andere bronnen van inkomsten. Zo werd de Genoehof overgedragen aan Stichting Emmaus en Syperhof verbouwd tot 6 appartementen. Welke gebouwen op andere locaties in Swalmen horen momenteel nog bij het kasteel?

We hebben inkomsten uit pacht en verhuur van gebouwen. Zo'n 20 jaar geleden was er al sprake van de aanleg van de A73, reden voor de boeren van

Syperhof en Genoehof om te stoppen.

Moeder had toen niet de energie om nieuwe agrarische gebruikers van de hoeves te zoeken, daarom zochten we naar andere oplossingen. Syperhof aan de pastoor Pinckersstraat is met behulp van herbestemmingssubsidie van de Provincie Limburg/Gemeente Roermond verbouwd tot zes appartementen, waarvan er vier in erfpacht zijn verkocht, de andere twee appartementen en de grond horen nog tot ons eigendom.

De grond onder de Genoehof is voor 30 jaar in erfpacht aan Emmaus uitgegeven. De vervallen hoeve is aan Emmaus overgedragen, nadat de restauratiesubsidie was geregeld. Emmaus heeft de herbestemming van de hoeve geregeld en de hoeve gerestaureerd. Voor dit erfpachtrecht betaalt de erfpachter een jaarlijkse vergoeding aan de eigenaar van de grond. Na 30 jaar vervalt de erfpacht en kan Hillenraad deze eventueel verlengen.

Verder vallen Asselterhof (momenteel in gebruik als agrarische zorgboerderij), de tot vier appartementen verbouwde oude watermolen aan de Molstraat, de huizen Riet 3 en 5, het huis aan de Graeterweg (De Beaufort – eerder Doeze Wullem), het huis tegenover het kerkje in Asselt, het tuinhuis met schuur en het witte huisje aan de Klein Hei 6 onder de bezittingen van Hillenraad. Op



het laatstgenoemde na allemaal te herkennen aan de karakteristieke blauw-witte luiken. De laatste tien jaar is wel een inhaalslag gemaakt wat betreft het onderhoud en de restauratie van sommige van deze panden.

En hoe ver reikt het grondbezit?

Tja, best wel ver. We hebben percelen aan de noordkant in de buurt van de monding van de Swalm tot aan de Duitse grens, Boeshei, ook landbouwgebied

tussen Swalmen en Roermond en ook nog natuur en agrarische gronden in de Bouxweerd bij Buggenum. Ze worden allemaal verpacht. Hillenraad zal nooit grond verkopen maar ruilt af en toe met percelen zodat het verpacht areaal minimaal gelijk blijft. Er zijn ook periodes geweest waarin Hillenraad zelf de landbouwgrond in maatschap gebruikte.

In de kasteelbossen zijn de laatste jaren heel wat onderhoudswerkzaamheden verricht. Er zijn de nodige bomen gerooid, zo hebben we zelf kunnen constateren. Hoe is de toestand van de bossen momenteel?

Die bossen zijn toch wel een grote zorg voor ons. Er is altijd wel iets wat moet gebeuren. Het klimaat zit behoorlijk tegen met drie opeenvolgende droge zomers. Veel bomen hebben ervan geleden. Onze grootste angst is bosbrand. Ook stormt het regelmatig. Vroeger vond ik dat leuk, maar nu moeten we dan hopen dat er geen ongelukken gebeuren. Als eigenaar zijn we aansprakelijk voor persoonlijke schade en een claim kan gigantisch in de papieren lopen. Gelukkig is zo iets nog niet gebeurd. Verder hebben we last van insecten als bijvoorbeeld de letterzetter, die een bedreiging vormt voor de fijnspaar. Je ziet dan dat de toppen kaal worden en er veel naalden op de grond liggen. En er is veel activiteit van spechten. Aangetaste bomen moeten zo snel mogelijk gerooid worden. Dat laten we machinaal doen door bedrijven met grote machines. En daarna moet er herbepant worden en de paden gerepareerd. Ook moet er regelmatig gedund worden. John Janssen van De Kleine Hei is verantwoordelijk voor het bosbeheer. We maken geregeld een inventarisatie. Onlangs is geconstateerd dat 45 beuken langs de paden er slecht aan toe zijn en gekapt moeten worden vanwege de veiligheid voor de wandelaars. De gemeente helpt ons bij het onderhoud

van de laanbomen langs doorgaande wegen.

80% Van de bossen bij het kasteel en in de Riet is ons bezit, 20% is van de gemeente.

Afgelopen jaren zijn zo'n 20.000 bomen geplant. We kiezen voor soorten die beter tegen een warm klimaat kunnen, zoals de Corsicaanse den.

Levert de verkoop van het hout voldoende inkomsten?

Nauwelijks. We hebben er voornamelijk de lasten van. Het hout van de zieke fijnsparren is hooguit



geschikt voor energieopwekking.

Swalmenaren vinden het fijn dat de bossen zijn opengesteld voor publiek. Tijdens de Open Monumentendag van 2019 was er een hotspot bij de voormalige draf- en renbaan. We kunnen in de kasteelbossen heerlijk wandelen.

Ondervindt u ook wel eens hinder van de openstelling? We denken bijvoorbeeld aan het vernielde kruis met corpus nabij de ijskelder.

Ja, dat kruis is moedwillig en met geweld vernield, net als de houten deuren en twee beelden bij de 300 jaar oude ijskelder. De ijskelder is trouwens niet meer in gebruik sinds er koelkasten kwamen.



Mijn grootouders waren er begraven, maar moeder heeft ze laten herbegraven bij het kerkje in Asselt. Momenteel is die kelder een geliefde plek voor vleermuizen. En het kruis met corpus is vernieuwd

dankzij de Stichting Kruisen en Kapellen.

Onze bossen zijn vrij toegankelijk behalve de Hoppenraed (rechts van de weg door de Riet) dat behouden is als rustgebied voor de dieren. Alle andere bossen zijn opengesteld zodat de mensen uit Boukoul en Swalmen mee kunnen genieten van al dit moois. Zelf wandelen we er ook heel graag.

Tijdens de coronaperiode waren er veel meer bezoekers dan gewoonlijk. Je kon merken dat ze niet altijd netjes op de paden bleven en er lag wat meer rommel. Ook zien we heel vaak Pieterpadlopers bij de oprit staan, maar we hebben gelukkig niet vaak te maken met brutale mensen.

Enkele jaren geleden werd de gracht opgeschoond. Heeft dat voldoende resultaat opgeleverd? Veel mensen missen de eendjes die voorheen massaal gevoerd werden door onze kinderen. Overleven die eenden niet meer in de kasteelvijver? En heeft de bever ook huisgehouden rond het kasteel?

Iedere 25 jaar moet er gebaggerd worden; het blad in de slotgracht vergaat immers niet.

En er zijn nog wel eenden in de gracht hoor, voornamelijk in oktober en november zijn ze te vinden bij de eikenbomen, omdat daar dan het meeste voedsel te vinden is. Door de aanwezige ganzen broeden de eenden niet meer hier; zij worden weggejaagd door de ganzen. De eenden verblijven voornamelijk achter in de tuin onder de rododendrons, daarom zien jullie ze minder. De bever is ook sinds 10 jaar aanwezig in het gebied, hij veroorzaakt grote vraatschade aan bomen langs het water en graaft enorme gangen in de bermen. Wij vrezen op een dag wakker te worden met lege grachten omdat het water dan is weggespoeld in de Eppenbeek.

Misschien nog enkele meer persoonlijke vragen.

Hoe is uw betrokkenheid bij Swalmen?

Ik ben kerkmeester in Asselt, ben voorzitter van watersport-vereniging Ascloa waar ik mijn zeilpassie kan uitoefenen. Mijn vrouw is beschermvrouwe van de beide harmonieën. We werken graag samen met de Swalmenaren. We missen eigenlijk de gemeente als gesprekspartner; dat was vóór de herindelingsdeling toch anders.

En natuurlijk willen we jullie vereniging de gelegenheid geven om de Open Tuinendag te organiseren en de harmonieën om te musiceren op de binnenplaats. Jammer dat die evenementen dit jaar niet door konden gaan. Ook komen er nog steeds groepen Swalmer schoolkinderen, die dan een



rondleiding door enkele ruimtes van het kasteel krijgen. En voor andere groepen uit Swalmen is dat op aanvraag ook mogelijk, maar we hebben niets met het grote toerisme, dus geen busladingen Chinezen alsjeblieft.

Verder vinden we het leuk als de Swalmer mensen 's winters -wanneer het ijs dik genoeg is- op de gracht komen schaatsen. Verdient de harmonie van Boukoul ook nog wat extra's. Maar dat is sinds 2012 niet meer gebeurd. En dan is er nog de traditie van de jaarlijkse Hubertusmis eind oktober op de binnenplaats. Die ging dit jaar ook al niet door.

Heeft u nog hobby's?

A: Ik verzorg de moestuin, verwerk ook zelf de opbrengst. Hoe vinden jullie mijn zelfgemaakte appelsap? Die is werkelijk heerlijk, dank u. Th: Ik doe de rest van de tuin, ik kruip graag onder oude VW-kevers om ze te restaureren en ermee te gaan rijden. Samen wandelen we graag in de bergen van Zwitserland. A: En we houden allebei van lezen. De historische verhalen in jullie kwartaalblad vinden we heel interessant, net als de Zjwamer Gezet. (Beide exemplaren liggen op de salontafel) Zjwaams lezen vinden we nog wat moeilijk. Th: Maar we begrijpen het wel.

Hoe is de gezinssamenstelling? Verblijven uw kinderen ook wel eens op het kasteel?

De kinderen komen regelmatig, vaak ook met vrienden. Onze oudste zoon Thomas (30) woont en werkt in Brussel als consultant. Onze dochter Livia (27) is net terug van 2,5 jaar in Boston (VS), studeerde Geneeskunde en start binnenkort de opleiding Chirurgie, en de jongste dochter, Amélie(25)

is in Amsterdam werkzaam als bouwkundig ingenieur en architect.

Bent u meestal op het kasteel aanwezig? Voorheen konden we aan de vlag zien of er iemand thuis was. Tegenwoordig wappert die altijd.

Sinds 2016 zijn we hier steeds meer, maximaal 3 dagen per week. Toen we trouwden in 1988 woonden we in Amsterdam. Sinds 20 jaar wonen we in een huis met tuin in Brussel en nu pendelen we wekelijks tussen Brussel en Swalmen. Ik ben in het Frans opgevoed in Frankrijk maar we spreken Frans en Nederlands met onze kinderen.

Het hijsen van die vlag is heel veel werk; je moet er verschillende trappen voor op en dan nog door een luik, dus we laten hem gewoon altijd wapperen. De klok moet iedere week opgedraaid worden met een lier, dat doen we dus wel. A: We willen graag een extra vlaggenmast plaatsen bij de kapel, want die was er vroeger ook.

Heeft u bepaalde werkzaamheden/verplichtingen in Brussel waarvoor u op en neer moet pendelen?

Ik heb nog mijn kantoor in Brussel en wij hebben ons sociaal leven in Brussel.

Bent u net als uw moeder ook heel erg geïnteresseerd in alles wat met kasteel Hillenraad te maken heeft? (publicaties, foto's ed.)

Vanzelfsprekend. Al 3 generaties lang zijn er foto's, brieven e.d. in het bezit van de familie. Die ontdekten we toen we tijdens de coronaperiode veel tijd hadden om eens te kijken wat er nog allemaal in bureauladen zat. We hebben in die periode veel kunnen archiveren.

Uw moeder was altijd trots op het feit dat dit kasteel nooit verkocht is, maar door vererving is overgaan op een nieuwe adellijke eigenaar, ook in de vrouwelijke lijn. Zijn er vooruitzichten op opvolging?

De drie kinderen zijn erg geïnteresseerd in dit erfgoed, maar nu nog te jong. Ze moeten er vooral plezier in hebben en hun eigen weg vinden.

Speciaal voor mevrouw: U bent lid van de Nederlandse tak van de grafelijke familie de Marchant et d'Ansembourg. Bent u geboren en getogen in Limburg?

A: Nee, ik ben geboren en getogen in België, op een boerderij tussen Brussel en Antwerpen. Heb op een Belgische kostschool gezeten, daarna in Amsterdam

gewoond vanaf 1983. Ik heb nog een broer en een zus. Mijn ouders van bijna 87 (vader) en 82 (moeder, afkomstig uit Friesland) jaar wonen al weer 30 jaar in Friesland, waar ze ook een familielandgoed runnen en ze hebben het beiden nog heel druk.

Heeft u een bepaalde opleiding gevolgd en waar heeft u vervolgens gewoond?

Ik heb na mijn middelbare school in België eerst een jaar in Italië gewoond, om Italiaans te leren en ik heb daar ook familie. Vanaf 1983 woonde en studeerde ik in Amsterdam en heb daarna voor een veilinghuis gewerkt.

Op 14 mei 1988 is ons burgerlijk huwelijk gesloten in het voormalig gemeentehuis van Swalmen, toen woonde mijn man inmiddels ook in Amsterdam waar onze drie kinderen zijn geboren.

Hoe bevalt het wonen in Swalmen?

Het bevalt me prima. Ik voel me hier thuis. Wel vind ik de Markt en het centrum er tegenwoordig een beetje treurig bijliggen met al die leegstand.

Als laatste vraag: hoe zit het nu met uw titel? Omdat uw vader geen adellijke titel had, mag u zich geen graaf noemen, mevrouw mag wel gebruik maken van haar adellijke titel.

Dat is zo, mijn vader had geen adellijke titel, mijn

moeder wel, maar een adellijke titel kun je in Nederland niet erven van een moeder, zodat onze kinderen ook niet de adellijke titel van mijn vrouw kunnen dragen. Daarnaast heb ik de Franse nationaliteit en adel bestaat niet meer in Frankrijk.

Hoe dan ook: Voor Swalmenaren bent en blijft u gewoon gravin én graaf van kasteel Hillenraad. Hartelijk dank voor dit openhartige gesprek.



Bericht uit de Swalmbode

Jaargang 4 – nr. 2 zaterdag 11 januari 1958

Samenstelling: Els Janssen-van Avesaath

In Swalmen treden 20 buuttereedners aan voor het 5e Provinciaal kampioenschap

Het buuttereednerskampioenschap, dat in het kader van de Limburgse carnaval op 15 en 16 januari 1958 gehouden zal worden, mag zich in een grote belangstelling verheugen. Uit een 35-tal kandidaten, dat heeft ingeschreven, heeft het organiserend comité van de Hopsjlokkers na informatie en overleg de volgende deelnemers aangewezen: voor woensdag (in volgorde van optreden); P.A. Hendriks – Schaesberg, W. Keularts – Simpelveld, J. Leenen – Geleen, G. Maessen – Beek, J.M. v. Loo – Maastricht, L. Kockelkorn – Simpelveld, J. Kortenroy – Maastricht, J.H.

Fiddellers – Dieteren, W. Hendriks – Spekholzerheide, P. Custers – Susteren, H. v.d. Broek – Roermond.

Voor donderdag: P. Gouders de Beauregard, Jac Janssen – Kerkrade, Jan Hover – Pey-Echt, W. Habets – Ubachsberg, J.H. Sentjens – Nederweert, A. Ottenheim – Reuver (zie foto), J.H. Starmans – Eygelshoven, R. Habets – Heer en L. Ervens – Vaals.

Zuid-Limburg favoriet!

Opmerkelijk is, dat Noord-Lim-



burg bij de inschrijvingen verstek heeft laten gaan. Of daar geen 'wauwelkunstenaars' te vinden zijn, die goed genoeg van tongriem gesneden zijn om een serieuze kans op dit overigens onserieus gebied te wagen? De plaatselijke favorieten, de kampioen van



verleden jaar, Fred Ruyten (zie foto) en zijn eveneens begaafde 'kunstbroeder' Dick Peters, hebben uit sportiviteitsoverwegingen niet ingeschreven.

Kanshebbers

Een prognose met betrekking tot de uitslag is moeilijk te stellen. J. Leenen, L. Kockelkorn, H.J. van Loo en L. Erven vieren met deze wedstrijd hun eerste buuttereederlustrum. Zij maakten reeds in 1954 in Maastricht hun debuut in de 'buut', en traden vervolgens op in Beek, Kerkrade en Vaals, zij het dat laatstgenoemde Erven dit in eigen woonplaats buiten mededinging deed. 'Der Lambet', die dit jaar weer hypermodern en actueel uit de (Grensuule-)hoek komt -hoe, dat mogen we niet verklappen- werd in 1954 in Maastricht voor de eerste maal kampioen.

Nadat Hans Stelzmann in Beek deze eer voor zich opeiste, prolongeerde 'der Lambet' zijn titel in Kerkrade. Of hij nu het stoute stukje zal uithalen in Swalmen weer het kampioenschap in de wacht

te slepen? Een eveneens zeer bekende en serieuze kanshebber in dit bont gezelschap is ook Jac. Jansen uit Kerkrade, die reeds tweemaal met slechts een neuslengte werd verslagen. Van goeden huize zijn eveneens L. Kockelkorn uit Simpelveld en Sef Leenen uit Geleen en niet te vergeten de altijd 'dreuvige' J. v.d. Loo uit Maastricht.

Wat doet Midden-Limburg?

En wat doen onze Midden-Limburgse grappenmakers in dit numeriek sterk Zuid-Limburgs gezelschap? Behalve Fiddelers uit Susteren heeft van dezen nog geen enkele in provinciaal verband zijn kans gewaagd. Doch dit betekent niet dat verrassingen zijn uitgesloten. Want heeft Swalmenaar Fred Ruyten verleden jaar niet het huzarenstukje uitgehaald door, als nieuwbakken 'Sjooljungkse' tussen al die 'lachprofessoren' op het Vaalser buuttereeder 'examen', het hoogste aantal punten te vergaren? In elk geval, het zullen twee spannende maar niet minder genotvolle Limburgse humordagen worden, zoals tot dusver in Midden-Limburg nog niet werden geboden en waaraan de jury, bestaande uit de heren A. van Bergen - Roermond, H.A. Loontjens en P. Malherbe - Heerlen, H. Smeets - Kerkrade en drs. P.A.J. Am. Neu uit Maastricht als secretaris van de jury, gewis de handen vol zullen hebben.

De Prinsengarde en Prinselijke Hofkapel, die voor deze gelegenheid in gloednieuwe uniformen zijn gestoken zullen voor een stijlvolle begeleiding respectievelijk muzikale omlijsting zorgen, terwijl het bekende Hopsjlokkerstrio 'De Toterköp' o.l.v. Fred Ruyten himself het Limburgs humormenu met 'ein Zjwamer suiske' zal overgieten.

Bronvermelding: De Swalmbode - archief MHVS

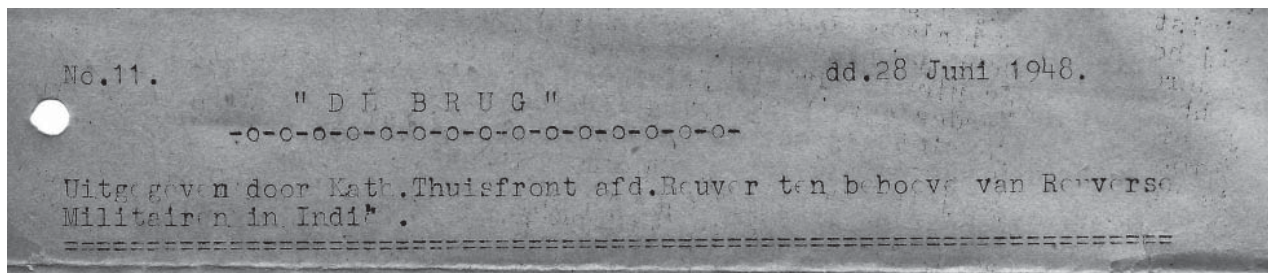
Onze jongens in Indië

Wim Rovers

Sinds enkele jaren bestaat de werkgroep bijzondere projecten als onderdeel van de Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal. Deze groep bestaat uit een viertal leden en is onder andere verantwoordelijk voor het etalageproject waarin afwisselende thema's aan de orde komen in de etalages van de oude apotheek aan de Rijksweg in Reuver.

Eén van de thema's dat nog niet aan de orde is gekomen is het onderwerp 'Onze jongens in Indië'. De werkgroep is doende met het verzamelen van gegevens daaromtrent maar het blijkt een langdurige klus te zijn.

De start van het nieuwe project 'Nederlands Indië' begon met het raadplegen van het archief van de Heemkundevereniging. Daarin bleek slechts gerin-



ge informatie aanwezig welke in de loop der jaren was verzameld door de inmiddels overleden Frans Killaars. Interessant daarbij was een lijst van maar liefst 72 Reuverse jongemannen en een opsomming van 16 Beeselnaren die dienst deden in Nederlands Indië. Tevens was er een artikel uit het boek '100 jaar Lambertuskerk' waaruit bleek dat vanuit Swalmen 89 militairen en 2 verpleegsters hun plicht in Indië hadden vervuld. Een mooi begin van het onderzoek. Met betrekking tot de Indiëvaarders uit Belfeld was er geen lijst met namen.

Vervolgens werd het archief van de gemeente Beesel bezocht. Hoe vreemd het ook klinkt, er was geen registratie betreffende de soldaten uit de gemeente Beesel die in Indië hadden gediend. Verder zoekende onder het onderwerp 'onderscheidingen' werden wel brieven aangetroffen betreffende de toekenning en uitreiking van het 'ereteken voor orde en vrede' maar daarin worden bij lange na niet alle op de lijsten voorkomende personen vermeld. Kortom, een zeer gebrekkige registratie.

Via Paul Teeuwen, zoon van bakker Gerrit Teeuwen uit Offenbeek, kreeg de werkgroep de beschikking over een ordner, inhoudende financiële administratie en andere bescheiden van het 'Katholiek Thuisfront, afdeling Reuver', dat zich inzette voor de Reuverse militairen in Nederlands Indië.

Uit de collectie van Jan Ickenroth ontving de werkgroep een tweetal foto's van de leden van genoemd Thuisfront. Daarbij valt op dat de samenstelling van deze groep zeer divers was en onder andere bestond uit familieleden van de uitgezonden Reuverse militairen. Deze groep onderhield contact met de uitgezonden militairen.

Het Thuisfront stuurde post, bestaande uit brieven, regionale kranten en het welbekende weekblaadje naar de Reuverse jongens in Indië. Rond Kerstmis werden allen voorzien van een kerstpakketje waarin allerlei handige kleine spullen werden gestopt, zoals kauwgom, schoenveters, scheermesjes, fotorolletjes, enz. Deze goederen werden natuurlijk gekocht bij de

plaatselijke middenstanders. Om deze pakketten en de verzending daarvan te kunnen bekostigen werden allerlei activiteiten georganiseerd, zoals toneeluitvoeringen en een heuse voetbalcompetitie tussen teams van de diverse Reuverse kleiwarenfabrieken.

Het Thuisfront gaf ook een blaadje (stencil) genaamd 'de Brug' uit, waarin berichten vanuit Reuver naar de Indiëgangers werden opgenomen met als doel hen op de hoogte te houden van de belangrijke Reuverse gebeurtenissen en waarin antwoord/commentaar werd gegeven op de ontvangen brieven van de soldaten. Zo schreef men bijvoorbeeld over de inzegening van de nieuwe kerkklokken na de oorlog. Ook schreef meester Aquarius een artikel aan de Reuverse jongens die natuurlijk allemaal op de jongensschool les van hem hadden gehad. Er werd uiteraard ook verslag gedaan van de voetbalwedstrijden.

Aan de hand van de namenlijst van Frans Killaars werden Indiëgangers of hun familieleden benaderd en werden foto's en persoonlijke documenten verzameld. Ook werden enkele mannen geïnterviewd. Het bleek, gelet op de privacyregels, overigens moeilijk om de juiste persoonsgegevens van de betrokkenen te achterhalen. De lijst van Frans Killaars bevatte slechts de roep- en achternamen. Begin dan maar eens 65 jaar later met achterhalen van ontbrekende gegevens.

De werkgroep doet dan ook een oproep aan de lezers om informatie over onze Indiëvaarders met hen te delen en documenten, foto's, reisverslagen en dagboeken, verhalen of voorwerpen ter beschikking te stellen om te worden gefotografeerd of gescand. Uiteraard worden deze spullen geretourneerd aan degene die ze heeft uitgeleend, tenzij daar geen prijs op wordt gesteld.

Hebt u informatie of voorwerpen over de Indiëgangers in huis laat het aan de werkgroep weten door een mailbericht te sturen aan etalageproject@ziggo.nl.

Uit de oude doos



Mevr. Helma Nijskens-Brouns gaf ons de ontbrekende namen door van de groepsfoto uit Biejeingezeumerd 2020-3, betreffende het Groenewoudpersoneel, waarvoor onze hartelijke dank!

Geheel links op de foto: Mien of Mia Clerks, daarnaast zittend Annie Dijcks, in het midden Nellie Ament, daarnaast Helma Brouns, en geheel rechts Tonnie Berger. Op de onderste treden, Piet Berger (geen familie overigens, afkomstig uit Urmond of Berg aan de Maas). Geheel rechts zittend: Jaak Berger.



De foto is niet uit eind jaren 70 van de vorige eeuw, maar is in 1973 gemaakt.

Aanvulling van Nico Berger:

Er werkte in die tijd ook mevrouw Doensen, ze was getrouwd met Jan Doensen, ook uit Swalmen. Een aardige man waar ik nogal graag en veel mee optrok als hij op Groenewoud was.

Wat betreft het vissen op de Swalm, ik had toendertijd een visvergunning bij de Visvereniging van Swalmen. Ik viste toen door het hele bos aan de Swalm. Mijn vader mocht van de visvereniging vanaf het grondgebied van Groenewoud vissen.

In deze Biejeingezeumerd een groepsfoto van Carnaval 1955, Reuver-Offenbeek. Graag ontvangen wij van u de namen van deze carnavalvierders. Uw reacties zien wij graag tegemoet via redactie@mhvs.nl of via één van de telefoonnummers van de redactieleden, vermeld op de binnenkant van de omslag.

Bij voorbaat hartelijk dank.



Flora en fauna 28 - Een groene Kerst

Hans Simons

Kerstmis. Een feest dat net als zoveel andere feesten en feestjes anders zal zijn. Veel mensen hebben behoefte aan extra sfeer en gezelligheid in huis. Kerstboom en kerstversiering worden dit jaar eerder in de woonkamer gehaald. Half november waren de eerste lichtjes te zien in en aan de huizen. Geeft inderdaad toch al een sfeer van verwachting, van huiselijkheid, van warmte. Wat eigenlijk niet mag ontbreken is een mooi kerststukje, liefst zelfgemaakt. Groen hoort toch al bij de kerstversiering, groenblijvende planten staan symbool voor overleven: we komen deze winter wel door, en ook deze vervelende coronatijd. Een paar vaak gebruikte planten wil ik hier wat nader bekijken.

Onze kerstboom, waarvan ook takjes in een kerststukje of kerstkrans gebruikt kunnen worden, is meestal een **fijnspar**. Tegenwoordig zie je ook andere soorten, zoals bijvoorbeeld de Nordmann, die wat zachtere naalden heeft. De fijnspar is een veel voorkomende boom in de bossen, meestal aangeplant voor houtproductie. Herkenbaar aan de horizontale stand van de takken. De fijnspar kan meer dan 30-50 meter hoog worden.



Het hout van deze boom noemen we vurenhout en dat wordt veel gebruikt in de bouw. De naalden staan enkel, rondom de takken.

Het gebruik om met Kerstmis een kerstboom te zetten is in de middeleeuwen ontstaan in de Elzas, maar de Germanen en Romeinen versierden hun huizen al rond midwinter met groene takken, als symbool voor vruchtbaarheid en nieuw leven. Daarvoor gebruikten ze onder andere appeltjes.

Een wintergroene plant die groeit op de berghellingen van de oostelijke alpen is de **kerstroos** (Helleborus). De plant heeft witte, naar roze verkleurende bloemen. Hij hoort tot het geslacht nieskruid, de gemalen gedroogde wortels worden gebruikt als niespoeder.

Volgens de legende kwamen, toen Jezus werd geboren, alle planten uit hun winterslaap. Ze bloeiden prachtig en verdwenen daarna weer onder de grond om de lente af te wachten. Maar de kerstroos bleef bloeien, en vanaf toen ieder jaar weer midden in de winter.



De **maretak**, ook bekend als vogellijm of mistletoe, is een halfparasiet. De plant heeft wel bladgroen om energie uit zonlicht op te nemen, maar voor water en voedingsstoffen is hij afhankelijk van de boom waar hij op groeit. Voorkeursbomen zijn populier, linde, esdoorn en fruitbomen. Op eiken zie je zelden maretak, daarom werd deze combinatie door de Kelten als heilig gezien. Dat vinden we terug in de strips over Asterix; de druïde gebruikt de van eiken afgesneden maretak om zijn beroemde toverdrank te maken.



De **kerstster** (Euphorbia) is een plant uit de wolfsmelkfamilie. Deze plant komt van nature uit Mexico, in Nederland wordt hij gekweekt om zijn mooie opvallend gekleurde bovenste bladeren. Van deze bladeren maakten de Azteken rode verf en het sap werd gebruikt als koortswerend middel.

In Mexico wordt het verhaal verteld van Pepita, een arm meisje dat geen geld had om een cadeautje te kopen voor het kerstkind. Op weg naar de kerk zei een engel tegen haar dat ze wat takken kon afsnijden van de struiken langs de weg. Toen ze in de kerk kwam, bloeiden aan de takken op de plaatsen waar haar tranen vielen mooie rode bloemen. Dit waren de eerste kerststerren...



Het verhaal gaat dat de Noorse godin Frigga ervoor had gezorgd dat haar zoon Balder niet gedood kon worden door een plant. Maar ze was de maretak vergeten op te nemen in haar bezwering. De god Loki, die jaloers was op Balder, zorgde ervoor dat Balder werd getroffen door een speer met een punt van maretak. Frigga verklaarde na de dood van haar zoon de maretak tot een heilige plant die liefde moest brengen op de aarde. Iedereen die onder een maretak doorliep, moest de wapens laten vallen en vrede sluiten. Daarvan komt het gebruik om met Kerstmis onder een maretak te kussen. En het is ook een mooie plant om in een kerstkrans of kerststukje te verwerken.

De altijdgroene **hulst** is een symbool van leven tussen al die kale bomen en struiken in de winter. Daarom kreeg de plant een belangrijke plaats bij de midwintergebruiken. En een hulst bij je huis geeft ook nog eens bescherming tegen heksen en blikseminslag. Het Keltische woord voor hulst betekent vuur, warmte; net wat we nodig hebben rond Kerstmis, in de winter.

Hulst met zijn stekelige bladeren en rode besjes wordt graag verwerkt in kerststukjes en kerstkransen. En ook een hulstblaadje van chocola is lekker!



Gerichtsprotocollen Beesel-Belfeld (4)

Wim Hoezen

06-10-1732

Francis Mooren was zondag 21 september met Manus Boongaerts en Geridt de knecht van Hendrick Slousen ten huize van Francis Nimans in het gelag toen Manus nadat *sij te saemen gespelt hadden, seggende en hem Francis verweijtende, dat sijne vrouwe soude hebben gesejdt, dat Geridt bij haer soo veel sollaet hadde gegeten, seggende hij Francis daerop dat is waer, dou hebts al dickwils sollaet bij mij gegeten, waer op Manus seijde dat lughs dou, hem Francis diferente reijzen scheldende voor eenen honsvott, waer op Francis en sijne vrouwe seijden wat redenen dat sij aen hem gegeven hadde tot dusdaenige verwijtingen, repliceerde den selven ged., want dich dat slaetjen niet aen en staet, dan const dou die laeten staen.* Toen Francis later vertrok, zijn ze hem achtervolgt en hebben met stocken hem dapper affgeslaegen. Daarna hebben ze ook hun messen getrokken waarop Francis is gaan lopen. Geridt heeft hem echter ingehaald en ter aarde geworpen en geschopt. Door zijn hulpgeroep is Francis echter weten te ontkomen.

01-06-1739

Engel Hinschen en Jan Hermans hebben op 3 mei Hendrik Trines ten huize van schepen Joannes Cruijsbergh *sonder eenighe de minste redenen mit de haeren te vatten ende soodaenigh in sijn aengesicht geslaegen ende gekrats dat hem het bloedt van sijn gesicht over sijne kleederen ende halsdoeck geloopen heeft.* Engel en Jan ontkennen dit niet en submitteren *sigh aen het Eerss.* Gericht en sijn content met het gheene het gericht daer van maecken sal.

03-10-1740

Beklaagde is Heilken Leenkens weduwe Leenart Joosten alias Janssen.
V.w.b. de aliasnaam: in het begraafboek van Belfeld staat 20-02-1725 het overlijden van Leonardus Jansen echtgenoot van Helena

Leenkens genoteerd. Hij is dan identiek aan de inschrijving in het begraafboek van Tegelen op 18-02-1725: Leonardus Josten *villicus in Belfelt hic oriundus.*

17-10-1746

De naburen van Gerit Beckers klagen *dat de asschen door den stal soude moeten vuytgedraegen worden waerdoor lichtelick eenigh ongeluck van brandt soude connen ontstaen.* De schepenen hebben het huis van Beckers gevisiteerd en hem belast *om alle ongeluck voor te commen van eenen post te setten in den voors. stall, waer tegens de deure van de straete kan opslaen ende besijden een schirm te maecken bij forme van een portael ende het selve te bepliesteren, wie insgelijcx boven het voors. portael de solderinge toe te maecken ende insgelijcx te bepliesteren.* Dit alles moet binnen 8 dagen geschieden.

16-06-1749

In de zaak tegen Hermanus Nijmans en Jan Beurskens, is de schepen Daniel Mooren *suspect* en dient de schepenbank aangevuld te worden met 2 naburige schepenen. Het kwam wel vaker voor dat een van de schepenen familie was van een aangeklaagde en om die reden uitgesloten werd. Hier was Mooren de oom van Hermanus Nijmans.

03-11-1749

De ketels van de ketelbeuters Andries Alewens en Geurt Thijssen zijn door de drossard in beslag genomen en aan burgemeester Geelen overhandigd.

14-05-1755

Willem Smeets te Belfeld heeft zich zelf verrijkt met grond van de gemeente *genoemt den hagedooren*, aanschietende aan zijn erf.

Kroniek van Swalmen, juli, augustus en september

Johanna Cox-Geraedts en Riky Simons-Julicher

Juli

Tijdens een door Bisschop Harrie Smeets opgedragen openluchtmis op 12 juli hebben drie aftredende Kerkbestuursleden -de heren Sjra Hawinkels, Jan Hinssen en Harrie Jenniskens- van de Parochie H. Dionysius te Asselt de Pauselijke onderscheiding PRO ECCLÉSIA ET PONTIFICE ontvangen voor hun jarenlange inzet.



In de Roermondse uitgave van VIA Limburg treffen we regelmatig mooie foto's van Swalmer plekjes aan van Swalmer amateur-fotografen.

De Kerngroep Leefbaarheid Boukoul heeft van de gemeente Roermond een bedrag van € 14.000,- gekregen om een schetsplan te maken voor woningbouw, een wijkvoorziening en de Theresiaschool aan de Kerkweg.

Augustus

Jo en Margriet Jacobs-Timmermans, voorheen wonend aan de Hertogdom Gelresingel, nu in Roermond, zijn 50 jaar getrouwd. Peter en Mariet van Goor-Sillen van de Van Cruchtenstraat gaan eveneens voor goud.

Oud-Swalmenaar Ted Noten is de bedenker van een wel heel bijzondere tentoonstelling in Museum Boijmans van Beuningen in Rotterdam: In de drive-through-tentoonstelling rijd je met een snelheid van vijf km per uur langs kunstwerken, sculpturen en video-presentaties.

De coronapandemie maakt het nog steeds

onmogelijk voor organisaties om grootschalige evenementen te organiseren. We lezen over afgelastingen van Kindervakantiewerk, Sjwaampop, de sjömmelmert van harmonie St. Caecilia. Ook de kermis in september zal dit jaar geen doorgang vinden.

September

Heel blij is men in Swalmen met de kwartaaluitgave 'Zjwamer Gezet', een initiatief van de Dorpsraad Swalmen, geleid door het vrijwillige redactietrio Patrick van Cann, Geert Julicher en Chris van Goch. Deze maand verschijnt het vierde nummer met uitsluitend Swalmen-gerelateerde artikelen.

Drie weekenden in september is de tentoonstelling 'Leermonument 75 jaar bevrijding' te zien in het atrium van het voormalig gemeentehuis. Te bekijken zijn panelen met foto's van gebouwen, de oorlog, de evacuatie en de bevrijdingsfeesten van september 1945.

Vooraf het noodlazaret en kerkschatten die als Piet van de Kerkhof begraven waren, trekken de aandacht. Oranjecomité, Dorpsraad Swalmen en de MHVS stelden deze expo samen.



Het fotokunstwerk 'Destroy my face' van oud-Swalmenaar Erik Kessels -onderdeel van fotofestival BredaPhoto- wordt na felle protesten verwijderd uit een skatepark in Breda, waar skateboarders zouden rijden over portretten van vier bij vier meter.

Volgens critici zou het kunstwerk oproepen tot vrouwenhaat of geweld, terwijl de kunstenaar beoogde juist de dialoog aan te gaan over het streven van de mens naar perfectie.

Paul en Carla van Dael van Zjwaamhaaf vieren hun 60-jarig huwelijksfeest.

Coen Schoeren

Uit 'Oorlogservaringen', herinneringen van veteranen uit Tegelen en Belfeld, gebeurtenissen tijdens de Tweede Wereldoorlog en in Nederlands Indië, door Theo Laumans, 2003.

Coen is op 30 juli 1900 in Belfeld geboren, maar opgegroeid in de plaats Reuver. Als jonge knul wist hij één ding zeker en dat was, dat hij onder geen beding in de 'pannesjop' terecht wilde komen. Het avontuur trok en hij meldde zich aan bij het K.N.I.L. (Koninklijk Nederlands Indische Leger) in Nijmegen.

Zo vertrok deze 21-jarige soldaat met het 19-jarige meisje Leen Neuen naar Indië. Dit tot ongenoegen van de wederzijdse ouders, die het loon van deze kinderen moesten ontberen en een aanvullende inkomstenbron zagen opdrogen.

In de beginperiode en tijdens zijn opleiding tot onderofficier werd Coen veelvuldig overgeplaatst van de ene naar de andere tangsi (kazerne) en op de eilanden Java, Sumatra en Celebes, dat nu Sulawesi heet. In Madjene op Celebes is in 1930 Kitty geboren. De dokter, die de bevalling deed, was een dierenarts.

Kitty heeft in Indië een geweldige jeugd

gehad en genoten van de bootreis naar Nederland, want in 1937 kwam ze met haar moeder voor anderhalf jaar naar Nederland, omdat Leen een opleiding wilde volgen tot coupeuse en zich ook wilde bekwamen in het maken van corsages. Daar heeft ze later in Indië en in het Jappenkamp veel profijt van gehad.

Met vader hebben ze nog een jaartje in de Van Heutzstraat in Venlo gewoond, waar Kitty de Eerste Heilige Communie deed.

Terug van verlof kwam het gezin in de plaats

Djambi op Sumatra terecht, waar Coen verder ging met het fokken en africhten van herdershonden, zoals hij dat voordien ook had gedaan in Bandoeng op Java. Smid Julicher sr. uit Reuver zorgde voor de verscheping van de honden naar Nederlands Indië, maar het koelere bergklimaat op Bandoeng was daar veel geschikter voor dan de verzengende hitte in de laagvlakte van Sumatra. Daar hadden de honden het te heet en bezweken er aan tropische ziektes. Daarom stapte Coen over op paarden. Kitty herinnert zich dat de mensen van Djambi nog nooit paarden hadden gezien.

Toen de Nederlandse regering op 8 december 1941 Japan de oorlog verklaarde, mobiliseerde het K.N.I.L. en braken zeven magere jaren aan.

Begin 1942 vertrok Kitty met haar moeder naar Java en bleef vader op Sumatra achter. Daar is hij na de capitulatie van de strijdkrachten op 9 maart 1942 terechtgekomen in het krijgsgevangenenkamp Gloeoger bij Medan, waar hij tot juni 1944 bleef. Toen sloeg het noodlot toe.

Vanuit de haven van Belawan worden 1174 krijgsgevangenen op transport gesteld naar een voor hen onbekende bestemming met een troepentransportschip, dat de naam Harikiki Maru droeg. Dit is in feite een Nederlands schip, dat door de eveneens Nederlandse bemanning voor de havenmond van Tandjong Priok bij Batavia (nu Jakarta) tot zinken was gebracht om de haven te blokkeren. De Jappen hebben deze KPM boot met de naam 'Van Waerwijck' direct na de capitulatie in 1942 gelicht en gerepareerd,

Op 25 juni 1944 vertrekken ze -in konvooi varend- van de kade in Belawan bij Medan. Voorop een kleine vrachtvaarder, dan de 'Van Waerwijck' en vervolgens twee kleine tankers, waarna op een kilometer afstand nog twee korvetten volgden.

Zwemvesten werden niet uitgereikt. Die lagen 'veilig' opgestapeld in de houten kasten op het sloependek. Om half zeven in de avond ging de boot voor anker, om het risico te verkleinen gedurende de nacht getorpedeerd te worden.

De volgende middag was het acht minuten voor twee, toen de eerste torpedo insloeg. Een kapitein, die vlakbij de plaats van de eerste inslag stond, vertelde later, dat hij Coen ineens niet meer zag. Daarna



volgde de tweede inslag en maakte de 'Van Waerwijck' op slechts enkele kilometers uit de kust slagzij en zonk. De boeg bleef echter boven water en was in 1947 nog altijd vanuit vliegtuigen te zien. Er vielen 156 slachtoffers onder de krijgsgevangenen, die deels stierven als gevolg van de explosies en deels door verdrinking. Ook waren er opvarenden, die beklemd raakten of door losgeraakte objecten verpletterd werden. De dader was de Engelse duikboot Truculent. Mogelijk zou het schip niet getorpedeerd zijn indien het Rode Kruis embleem was gevoerd.

In de dagen erna sterven nog eens 22 schipbreukelingen aan opgelopen verwondingen of longontsteking. Diezelfde dag werden de begeleidende vrachtvaarder en een van de korvetten getorpedeerd. Dit is een van de drama's, die destijds plaatsvonden.

Moeder Leen had gelukkig een goed pensioen. Ze is



als weduwe altijd alleen gebleven. Tweemaal is zij via de oorlogsgravenstichting teruggereisd en heeft ter plaatse waar het schip destijds is gezonken een bloemenhulde gebracht.

Zij is 93 jaar oud geworden en te Tegelen overleden na liefdevol verpleegd te zijn in Martinushof.

Aaj nuujjaorsversjes van de bewaarsjool

Lei Gehlen, Nieuw-Zeeland

Versje waarmee Aschwin Gehlen naar huis kwam (kleuterschool 1977) en dat hij zonder hulp kon opzeggen:

Mit mien sjoonste kleijer aan,
Kóm ich bliej uch winse,
Alle goods in 't nuje jaor,
Net es de grote miense,
Ein zónnesjträölke wil ich zin,
Ein sjterke aan de lóch,
Veur mien leefste pappa en mamma,
Is det neet genóg?

Zalig Nuujjaor mit de henj in de haor,
mit de henj in de tes,
höb geur nog get in de fles.

Van Ai Thomassen, Venlo ong. 1932-1933:

Maatje lief en Paatje lief,
Ik ben Uw kleine hartedief,
Ik kom net als de grote mensen,
U een Zalig Nieuw jaar wensen,
Smaak dit jaar nog veel geluk,
Dat wens ik Uw kleine puk.

Burgemeester Harbers

Wim van Diepen

1932 was een roerig jaar in de Belfeldse gemeentepolitiek. In februari vroeg de gemeenteraad om ontslag van de toenmalige burgemeester W.E.H. Janssen 'wegens vele misdragingen en grote onregelmatigheden'. Per 1 mei 1932 werd Janssen vervolgens 'eer- vol ontslagen'. Op 7 juli 1932 werd als op- volger tot burgemeester van Belfeld benoemd de heer Rudolphus Hermanus Joseph Har- bers. Deze was geboren te Echt op 29 februari 1896, als zoon van Bernard Harbers en Anna Sormani. Allebei de ouders waren overigens geboren in Nieuw Schoonebeek (gemeente Dalen in Drente).

Rudolf Harbers behaalde een gymnasiumdi- ploma aan het Bisschoppelijk college te Roer- mond en ging vervolgens werken als ambte- naar bij de provincie Limburg. In 1923 werd hij benoemd tot gemeentesecretaris van Ot- tersum. Op 8 juli 1925 trouwde hij in Meyel met Anna W.H. Rooyackers. Al snel ontpopte Harbers zich als een actieve burgemeester die zich op veel terreinen inzette en ook initi- atieven nam. Hij functioneerde tevens als gemeentesecretaris, iets wat in kleinere ge- meentes in die tijd wel vaker voorkwam.

Al snel zette hij zich in voor de uitbreiding van het stationsemplacement en de loswal van Belfeld. Ver- volgens was hij betrokken bij de oprichting van een afdeling Tegelen-Belfeld-Reuver van de KRO.

In juli 1934 werd hij in zijn eigen huis overval- len, maar hij wist de aanvalleur te overmeesteren en over te dragen aan de politie. In augustus 1934 ver- richtte hij persoonlijk de aftrap bij de opening van het nieuwe voetbalterrein van DSS uit Tegelen. Dat terrein lag tegenover 'de 12 Apostelen' op de grens van Belfeld en Tegelen. Ook was hij medeoprich- ter en eerste voorzitter van de Diocesane Bond van Limburgse Harmonieën en Fanfares. Intussen had hij door dat de nationaal socialistische partij ge- vaarlijk kon worden en ging hij lezingen houden waarin hij zijn mening hierover verkondigde.

In 1937 startte hij initiatieven om in Belfeld een waterleiding aan te leggen. In 1938 kwam hij met het plan voor de bouw van een ambtswoning voor de Burgemeester van Belfeld (aan de Witveldweg, thans Heuvelweg). Vervolgens zorgde hij voor de oprichting van een Belfeldse VVV, met als eerste voorzitter Wim Paar van Hotel Midden-Limburg.

Toen de Duitsers in 1940 de baas werden in ons land, was Harbers niet bereid om zomaar alles wat zij voorschreven uit te voeren. Dat leidde ertoe dat hij in 1942 werd ontslagen als burgemeester. In zijn plaats stelde men de NSB-er De Boer aan. Op het

einde van de oorlog moest Har- bers onderduiken om uit han- den van de Duitsers te blijven. Zo verbleef hij enkele maanden in de kelders van het Missiehuis in Steyl. Spoedig na het einde van de oorlog werd Harbers weer aangesteld als burgervader van Belfeld. Zijn gezondheid had echter flink geleden onder de oorlogsomstandigheden en dat leidde ertoe dat hij op 19 januari 1952 is overleden. Hij was toen pas 55 jaar oud en liet zijn vrouw met zes kinderen achter. Het graf van burgemees- ter Harbers bevindt zich op het oude Belfeldse Kerkhof aan de Rijksweg.



Zo was het

Dit keer een foto van de Marktstraat te Swalmen. In 1942 werd deze straat volgens het onderschrift Dorpstraat genoemd. Op de achtergrond is het klooster te zien. De 'nieuwe' foto is gemaakt in november 2020.



Van waem?

Paul Bloemen

Ein typisch Limburgs fenomeen zien persoënsname gevolg door 'van' en den de achternaam: *Hetty van Jansse, Roel van Simons. Vreuger woorte persoëne haargenau ómsjreve, idderein wis precies wao emes van waar: *Karel van Rovers Herm, Baer van Killaars Handrie, Pier van Rutte Tuuënke, Wullem van Puiles van de Ven, Lieske van Theike van de köster, Fritske van Jeu van de Berg, Sjaek van verkes-Wullem, Hein van vèssers-Naad, Joeën van Kuuëb van de Sjans, Ties van Sjang oet de Berg, Naadje van Sjeng oet de Wieërd, Nol van Puiles, Nel van Pie, Mrie van Mina, Truuju van Bëlze Góntje, Giel van Hannes de Pruus. Name die noe allein nag mer folkloristisch bie Boerebroelofte waere gebroek.

De traditie waar óm de veurnaam, meestal van de vader, achter de femilienaam te plaatse. Mei waerde, in plaats van de femilienaam van de vader, de femilienaam van de moder gebroek**. Alle angere persoëne oet 'n gezin waerde mèt de veurnaam geneump, ge-

volg door 'van' en den de gebroekelike achter- en veurnaam: *Wies van Rovers Herm, Karel van Rovers Herm. De ajere generatie gebroek nag dökker 'n dreedöbbele naam: Helma van Karel van Rovers Herm. Van die lange rie name besjiteit de korte, minder precieze vorm mèt van nag altied: *Tommy van Rutten, Mila van Jansse, Ralf van aan de Boum, Caroline van op 't Roodt. Mèt twieë kieër van: Stefanie van van de Berg. Mei volg ein preciezere naamgaeving, meestal weer mèt de naam van de vader: Tommy van Geert van Rutten, Stefanie van Loek van de Berg. Hiel biezónjer zien de name mèt drie kieër van: Stefanie van Loek van van de Berg.

(*alle gebroekde namen zien gefingeerde name, euvreinkómste mèt besjtaonde persoëne zien puur toeval).

De vraag nao de biezónjere naamgaevinge kump van Wim Rovers, bekènd ónger de originele femilienaam 'Wim van Jan van Sjtappes-Marie' (**Marie Verstappen is de oma van Wim van de Rovers-kantj. Marie waar getrouwd mèt Willem Rovers. Dae wèrkde bie Josef Paquay en waerde daoróm Wullem van Paquay geneump).



Leechske

Biebelverhaole zin vervlaoge
nao kèrkdeenste gaon is van de baan
mer haet 'ne bekènde 't zjwaor
den sjtaeke v'r gaer 'n kaerske aan.

Religies höbbe häör mach verlaore
mer heure v'r 't 'Ave Maria' zinge
den kèn det mennigein op sjlaag
de traone in de ouge bringe.

Mein neet, det v'r nieks moge gluive
ich weit waal zeker, det d'r örges get is
dao-door haet in tieje van nood
ouch 't klènste leechske beteikenis.

Lisa Naus ©

Het bestuur en de redactie wenst iedereen

fijne feestdagen en een goed 2021!